

'Hedda Gabler' van Toneelgroep Amsterdam in pakkende encenering Zelfgekozen gevangenis

door MARCO WEIJERS

„Ik was moe gedanst”, zegt Hedda Gabler. Voor de levendige generaalsdochter reden om te trouwen met de wat saaie wetenschapper Tesman. De gevolgen van die keuze gaan Hedda echter steeds meer benauwen in het stuk dat de Noorse schrijver Henrik Ibsen in 1890 aan haar wijdde. Toneelgroep Amsterdam maakt die beklemming in een nieuwe encenering goed voelbaar.

Artistiek leider Ivo van Hove en decorontwerper Jan Versweyveld bedachten het regieconcept voor deze voorstelling al in het najaar van 2004. Op hun aangeven sleepte The New York Theatre Workshop er destijds vier OBIE-awards mee in de wacht, prijzen die worden toegekend aan de beste Off-Broadway-producties. Op basis van hetzelfde idee speelt Toneelgroep Amsterdam nu ook 'Hedda Gabler'. Afgelopen week was de voorstelling te zien tijdens het Holland Festival, vanaf half augustus volgt er een tournee.

Ibsens tragedie is in deze bewerking verplaatst van een ouderwets landhuis naar een modern appartement, waar gaandeweg de voorstelling steeds minder licht van buiten doordringt. Voor elk gebruiksvoorwerp in deze strakke ruimte creëerde Versweyveld een hokje met een deurtje, zelfs voor een enkele lippenstift. Die afgemeten vormgeving weerspiegelt het keurslijf waarin Hedda Gabler (Halina Reijn) zich gedwongen ziet.

In de eerste scènes lijkt Hedda zelf bij de inrichting te horen. Liet Ibsen haar in zijn oorspronkelijke regieaanwijzingen pas later opkomen, in deze voorstelling zit zij al op het toneel. Dat haar aanwezigheid aanvankelijk wordt genegeerd

door de andere spelers, illustreert op een pakkende manier haar gevoel van isolatie en overbodigheid.

Halina Reijn geeft haar gestalte als een egocentrisch wicht en een doortrapt kreng, maar weet tegelijkertijd ook begrip te wekken voor haar personage. Tot vlak voor het einde mist Hedda de moed om haar leven een eigen richting te geven. Bang om zelf middelpunt van een schandaal te worden, manipuleert zij liever anderen. Uit pure verveling en uit de behoefte zich toch te laten gelden.

Een dergelijke nuancering zien we ook terug in de relatie tussen Tesman (Roeland Fernhout) en zijn echtgenote. Op het eerste gezicht lijken zij wel degelijk iets te delen, al doen Hedda's uitlatingen later vermoeden dat die vertrouwelijk-

heid van haar kant louter toneelspel is. Gevolg is wel dat je begrijpt waarom hij voor haar gevallen is.

Toch is het spel van de overwegend jonge cast niet het allersterkste punt van de voorstelling. Dat Ivo van Hove een talentvolle ploeg acteurs bij elkaar heeft gebracht, staat buiten kijf. Hun wat door elkaar fladderende speelstijlen – van tamelijk ingehouden tot van dik hout zaagt men planken – hadden echter beter op elkaar afgestemd kunnen worden. Onwillekeurig vloekt die losheid van spelen nu met de strakke encenering, waarvoor in deze 'Hedda Gabler' zonder meer een glansrol is weggelegd.

VOORSTELLING: 'Hedda Gabler' door Toneelgroep Amsterdam; **REGIE:** Ivo van Hove; auteur: Henrik Ibsen; **VERTALING/BEWERKING:** Judith Herzberg; **SCENOGRAFIE:** Jan Versweyveld; **KOSTUUMS:** Jan Versweyveld, Wim van Vliet; **SPEL:** Halina Reijn, Roeland Fernhout, Renée Fokker, Karina Smulders, Jacob Derwig, Barry Atsma, Celia Nufaar; **GEZIEN:** Zuiveringshal, Amsterdam.

■ Halina Reijn en Barry Atsma in 'Hedda Gabler' van Toneelgroep Amsterdam.

FOTO: JAN VERSWEYVELD

